

NÉMETH HENRIETTA¹

Gondolatok a tizennyolcadik életévüket be nem töltött személyek védelméről a kábítószer-bűnözés kapcsán

1. Bevezetés

A 18. életévüket be nem töltött fiatalok személyiségük relatív éretlen volta miatt könnyebben befolyásolhatók. Ők kisebb ellenállást képesek tanúsítani az olyan külső hatásokkal szemben, amelyek bűncselekmény elkövetése irányába mozdítanák őket. Ezzel párhuzamosan tehetetlenebbek azokkal az impulzusokkal szemben is, amelyek a bűnöző életvitel irányába terelik életvitelüket. A kábítószer-bűnözés kapcsán fokozott veszélyeztetettségük nyilvánvaló,² s ennek a büntetőjogi szabályozásban is meg kell jelennie.

A Büntető Törvénykönyvről szóló 2012. évi C. törvény (a továbbiakban: Btk.) a kábítószerrel kapcsolatos bűncselekmények körében külön tényállásokat tartalmaz a 18. életévüket be nem töltött személyek védelmére. A jogalkotó szigorúbb szankciót helyez kilátásba a kábítószer-kereskedelem elkövetőjével szemben, ha 18. életévét betöltötte és ezen életkort be nem töltött személynek kínál vagy ad át kábítószert, ilyen személy felhasználásával valósítja meg a forgalomba hozatalt vagy a kereskedést, vagy valamely terjesztői típusú elkövetési magatartást bizonyos speciális helyen tanúsít. Ezen védett helyszínek az oktatási, köznevelési, gyermekjóléti vagy gyermekvédelmi feladatok ellátására rendelt épületek területe, illetve azok közvetlen környezete. Ugyanígy a kábítószer birtoklása is súlyosabban minősül, amennyiben 18. életévét betöltött személy 18. életévét be nem töltött személyt használ fel valamely fogyasztói típusú cselekmény megvalósításához, vagy az utóbb említett védett helyszíneken valamelyikén követi el a terjesztést, az előállítását, a megszerzést vagy a tartást.³

¹ PhD-hallgató. Pécsi Tudományegyetem Állam- és Jogtudományi Kar, Büntetőjogi Tanszék.

² Fülöp Ágnes – Grád András – Müller Mária: *Droggal és alkohollal összefüggő bűncselekmények*, HVG-ORAC, Budapest, 2000, 162. o.

³ Btk. 177. § (1) bekezdés és 179. § (1) bekezdés.

A 18. életévét be nem töltött személy közreműködésével (bevonásával vagy felhasználásával) megvalósuló elkövetési magatartások fokozott fenyegetettsége alkalmasnak tűnik e védett személyi kör kábítószerektől való távoltartására, megfelelő büntetőjogi védelmére. Kérdéses lehet ugyanakkor, hogy önmagában valamely kiemelt intézmény környezetében történő – ilyen személy közreműködése nélküli – elkövetés miért alapozza meg a szigorúbb büntetés kilátásba helyezését.

Kutatásom igyekszik feltárni, hogy a bírói gyakorlat alapján milyen feltételek szükségesek az oktatási intézmények területén, illetve azok közvetlen környezetében megvalósuló kábítószer-

kereskedelem és kábítószer birtoklása büntetnének megállapításához [Btk. 177. § (1) bekezdés c) pont és a 179. § (1) bekezdés b) pont].

2. A szabályozás története

A kábítószer-probléma büntetőjogi szabályozásának egyik sajátossága a nemzetközi egyezmények meghatározó szerepe.⁴ A kábítószerrel visszaélés elleni küzdelem már hosszú ideje az államok jogi formában is megtestesülő együttműködésének keretei között folyik. Tekintettel arra, hogy e nemzetek sorába Magyarország is beletartozik, a nemzetközi egyezmények a belső jog számára is irányadók.⁵ A vizsgált törvényhely az 1991. évi LXIV. törvénnyel kihirdetett, a Gyermek jogairól szóló, New Yorkban, 1989. november 20-án kelt Egyezmény (a továbbiakban: Gyermekjogi Egyezmény), valamint az 1998. évi L. törvénnyel kihirdetett, az Egyesült Nemzetek Szervezete keretében a kábítószer és pszichotrop anyagok tiltott forgalmazása elleni, 1988. december 20-án, Bécsben kelt Egyezmény (a továbbiakban: ENSZ Kábítószer-Egyezmény) előírásainak való megfelelést biztosítja.⁶

A Gyermekjogi Egyezmény 24. cikkének 3. pontja alapján az államok vállalják, hogy a gyermekek egészségre káros szokásainak megszüntetése érdekében minden alkalmas és hatékony intézkedéseket megtesznek.⁷ A részes felek megfelelő – törvényhozási, közigazgatási, szociális és nevelésügyi – intézkedéseket

⁴ Lévai Miklós: *Kábítószer és bűnözés*, Közgazdasági és Jogi Könyvkiadó, Budapest, 1992, 101.

⁵ 54/2004. (XII. 13.) AB határozat a Büntető Törvénykönyvről szóló 1978. évi IV. törvény egyes rendelkezései alkotmányellenességének, és nemzetközi szerződésbe ütközésének utólagos megállapítására irányuló indítvány tárgyában.

⁶ T/6958. számú törvényjavaslat a Büntető Törvénykönyvről – Miniszteri Indokolás <https://www.parlament.hu/irom39/06958/06958.pdf> 297. o.

⁷ Az 1991. évi LXIV. törvénnyel kihirdetett, a Gyermek jogairól szóló,

vezetnek be annak érdekében, hogy megvédjék a gyermekeket az erre vonatkozó nemzetközi egyezményekben meghatározott kábító- és pszichotrop szerek tiltott fogyasztásától, és hogy megakadályozzák a gyermekeknek ezen anyagok tiltott előállításában és kereskedelmében történő felhasználását.⁸ Az Egyezmény vonatkozásában gyermek az a személy, aki a tizennyolcadik életévét nem töltötte be, kivéve ha a rá alkalmazandó jogszabályok szerint nagykorúságát már korábban eléri.⁹

Az ENSZ Kábítószer-Egyezményben a részes államok aggodalmukat fejezik ki amiatt, hogy a kábítószeres és a pszichotrop anyagok tiltott forgalmazása egyre pusztítóbb módon hat a társadalom különböző csoportjaira, a világ számos pontján gyermekeket tesz a piac tiltott kábítószer-fogyasztóvá, és használnak a kábítószeres és a pszichotrop anyagok tiltott előállítására, elosztására és forgalmazására, ami mérhetetlenül súlyos veszélyt jelent.¹⁰ Tekintettel erre, az Egyezmény 3. cikkének 5. pontja értelmében „a felek biztosítják, hogy hatáskörrel rendelkező bíróságai és más illetékes hatóságai figyelembe vehessék azokat a ténybeli körülményeket, amelyek az 1. bekezdés szerinti bűncselekmények elkövetését különösen súlyossá teszik, úgymint: g) az a tény, hogy a bűncselekményt büntetés-végrehajtási intézetben, oktatási intézményben vagy szociális szolgáltatásokat nyújtó központban, illetőleg ezek közvetlen közelében követték el, vagy más olyan helyen, amelyet iskolás gyermekek vagy tanulók látogatnak tanulási, sport- vagy társadalmi tevékenység céljából.”¹¹

Az ENSZ Kábítószer-Egyezmény kihirdetését követően a büntető jogszabályok módosításáról szóló 1998. évi LXXXVII. törvény 62. §-ával a Büntető Törvénykönyvről szóló 1978. évi IV. törvény (a továbbiakban: korábbi Btk.) 282. §-át a következő minősített esettel egészítette ki: „a büntetés a (2) bekezdés – kábítószerrel kínál, átad, forgalomba hoz vagy azzal kereskedik – esetén öt évtől tíz évig terjedő szabadságvesztés, ha a bűncselekményt oktatási, köznevelési, gyermekjóléti és gyermekvédelmi, közművelődési feladatok ellátására rendelt épületek területén, annak környezetében, a fegyveres erők vagy a büntetés-végrehajtási szervezet objektumaiban követték el.”¹² A törvényhez fűzött miniszteri indokolás csupán arra utal, hogy a jogalkotó az új minősített esetet az ENSZ Kábítószer-Egyezmény alapján iktatta a törvénybe.¹³

A 2003. évi II. törvény nyomán külön szakaszba kerültek a 18. életévüket be nem töltött személyek fokozott védelmére szolgáló rendelkezések. E módosító törvény 19. §-a értelmében a korábbi Btk. a következő 282/B. §-sal egészült ki:

„(1) Az a tizennyolcadik életévét betöltött személy, aki tizennyolcadik életévét be nem töltött személy felhasználásával, hatósági engedély nélkül kábítószerrel, kábítószert, előállít, meg-

szerez, tart, az országba behoz, onnan kivisz, az ország területén átvisz, büntetést követ el, és két évtől nyolc évig terjedő szabadságvesztéssel büntetendő.

(2) A büntetés öt évtől tíz évig terjedő szabadságvesztés,

a) ha a tizennyolcadik életévét betöltött személy tizennyolcadik életévét be nem töltött személynek kábítószerrel kínál vagy átad, illetve ilyen személy felhasználásával kábítószerrel forgalomba hoz vagy azzal kereskedik,

b) ha az elkövető oktatási, köznevelési, gyermekjóléti és gyermekvédelmi, közművelődési feladatok ellátására rendelt épület területén, illetőleg annak közvetlen környezetében kábítószerrel kínál, átad, forgalomba hoz, vagy azzal kereskedik,

c) az (1) bekezdésben meghatározott bűncselekményt bűnszövetségben követték el [...]”¹⁴

A javaslat miniszteri indokolása értelmében a módosítás indoka a 18. életévüket be nem töltött személyek speciális védelmének, valamint azon elkövetési helyek, amelyek szorosan kapcsolódnak az ilyen személyekhez, egy tényállásban történő szabályozása. A (2) bekezdés b) pontja az elkövetési hely vonatkozásában biztosít különös védeltséget és szankcionálja súlyosabban a tényállásban felsorolt épületek területén a kábítószerrel kínálását, átadását, forgalomba hozatalát, illetve az azzal való kereskedést.¹⁵

Látható, hogy a korábbi Btk. – a 2003-as módosítást követően – a fogyasztói típusú elkövetési magatartások megállapíthatóságát a tárgyalat szakaszban két feltételhez kötötte: az elkövető speciális alanyiségéhez (18. életév betöltése), valamint az elkövetés módjához (18. életévét be nem töltött személy felhasználása). A védelemben részesített helyszíneken történő elkövetés kizárólag a forgalmazói típusú elkövetési magatartásokhoz kapcsolódott, ez esetben pedig nem volt feltétel, hogy az elkövető 18. életévét betöltött személy legyen.

Ezt követően az Alkotmánybíróság az 54/2004. (XII. 13.) határozatában foglalkozott a vizsgált rendelkezéssel, melyben rámutatott, hogy a vállalt nemzetközi kötelezettségek értelmében a gyermekvédelem és a kábítószerrel visszaélésben rejlő, a gyermekeket fenyegető veszélyek elhárításában, a tudatmódosító és egészségkárosító szerek gyermekektől való távoltartásában a büntetőjog eszközei is alkalmazandók. Az így kialakítandó büntetőjogi szabályozásnak pedig a gyermekeket és fiatalokká érintő absztrakt veszélyeztetés esetén teljes mértékben meg kell felelnie az Alkotmány 16. §-ában megfogalmazott állami intézményvédelmi kötelezettség követelményeinek is. Az Alkotmánybíróság meglátása szerint amikor a jogalkotó a 282/B. § (2) bekezdés b) pontján keresztül a minősített intézmények fokozott védelme érdekében csak a terjesztői típusú magatartásokat vont a súlyosabb minősítés hatókörébe, figyelmen kívül hagyta, hogy egyes fogyasztói típusú cselekmények (pl. természet, tart) a hozzájutás és felhasználás lehetőségének a kiskorúak számára történő megteremtésével éppen úgy alkalmasak a kiskorúak fokozott veszélyeztetésére, mint a forgalmazói jellegű magatartások. Ezzel a korábbi Btk. csak korlátozottan biztosította azt az átfogó intézményes védelmet,

New Yorkban, 1989. november 20-án kelt Egyezmény I. Rész 24. cikk 3. pont. <https://uj.jogtar.hu/#doc/db/1/id/99100064.TV/ts/19911122/>.

⁸ Gyermekjogi Egyezmény 33. cikk.

⁹ Gyermekjogi Egyezmény I. Rész 1. cikk.

¹⁰ Az 1998. évi L. törvénnyel kihirdetett, az Egyesült Nemzetek Szervezete keretében a kábítószeres és pszichotrop anyagok tiltott forgalmazása elleni, 1988. december 20-án, Bécsben kelt Egyezmény Preambuluma <https://uj.jogtar.hu/#doc/db/1/id/99800050.TV/ts/20070101/>.

¹¹ ENSZ Kábítószer-Egyezmény 3. cikk 5. pont.

¹² 1998. évi LXXXVII. törvény a büntető jogszabályok módosításáról 62. § <https://uj.jogtar.hu/#ljb7id1699874644552ebf2>.

¹³ A büntető jogszabályok módosításáról szóló T/250. számú törvényjavaslat indokolása a 62–63. §-hoz (1998. évi LXXXVII. törvény) <https://jogkodes.hu/doc/6047387>.

¹⁴ 2003. évi II. törvény a büntető jogszabályok és a hozzájuk kapcsolódó egyes törvények módosításáról 19. § https://jogkodes.hu/jsz/2003_2_torveny_7241916.

¹⁵ A büntető jogszabályok és a hozzájuk kapcsolódó egyes törvények módosításáról szóló T/1218. számú törvényjavaslat indokolása (2003. évi II. törvény) <https://jogkodes.hu/doc/8023226>.

amelyet az ENSZ Egyezmény és a Gyermekjogi Egyezmény megkíván, s amely az Alkotmánnyal is összhangban áll.¹⁶

3. A 2012. évi C. törvény rendelkezései

Figyelemmel az Alkotmánybíróság által megfogalmazottakra, a Btk. már súlyosabban minősíti azt az esetet is, amikor az elkövető – 18. életévét be nem töltött személy közreműködése nélkül – fogyasztói típusú elkövetési magatartást valósít meg speciális védelemben részesített intézményekben, illetve azok közvetlen környezetében.

A vizsgált szakaszok elkövetési fordulatait a hatályos Btk. a következőképpen szabályozza:

„177. § (1) Az a tizennyolcadik életévét betöltött személy, aki

a) tizennyolcadik életévét be nem töltött személynek kábítószerrel kínál, átad,

b) tizennyolcadik életévét be nem töltött személy felhasználásával kábítószerrel forgalomba hoz, vagy azzal kereskedik, c) oktatási, köznevelési, gyermekjóléti vagy gyermekvédelmi feladatok ellátására rendelt épület területén, illetve annak közvetlen környezetében kábítószerrel

ca) kínál, átad,

cb) forgalomba hoz, vagy azzal kereskedik, büntetett miatt öt évtől tíz évig terjedő szabadságvesztéssel büntetendő.”

„179. § (1) Az a tizennyolcadik életévét betöltött személy, aki

a) tizennyolcadik életévét be nem töltött személy felhasználásával vagy

b) oktatási, köznevelési, gyermekjóléti vagy gyermekvédelmi feladatok ellátására rendelt épület területén, illetve annak közvetlen környezetében

kábítószerrel terjeszt, előállít, megszerez vagy tart, büntetett miatt két évtől nyolc évig terjedő szabadságvesztéssel büntetendő.

(2) Az (1) bekezdés szerint büntetendő az a tizennyolcadik életévét betöltött személy, aki tizennyolcadik életévét be nem töltött személy felhasználásával kábítószerrel az ország területére behoz, onnan kivisz, vagy azon átszállít.”

Említést érdemel, hogy a szakirodalomban találunk olyan álláspontot, mely szerint a 18. életévét be nem töltött személy a bűncselekmény passzív alanya,¹⁷ valamint a már hivatkozott 54/2004. (XII. 13.) AB határozat is „sértettként” határozza meg e személyi kört.¹⁸ Tekintettel azonban arra, hogy a kábítószer-kereskedelem és a kábítószer birtoklása sértett nélküli

bűncselekmények,¹⁹ meglátásom szerint helyesebb a *fiatalkorú bevonásával* [Btk. 177. (1) bekezdés a) pont] valamint *felhasználásával* [177. § (1) bekezdés b) pont és a 179. § (1) bekezdés a) pont] megvalósuló elkövetési magatartásokról beszélni.

A 18. életévét meg nem haladó személy felhasználása alatt a bűncselekmény elkövetésébe való olyan bevonása értendő, amikor e személyek a kábítószerrel kapcsolatos bűncselekmény szempontjából tényállásszerű elkövetési magatartást tanúsítanak.²⁰ A felhasználás tehát azt jelenti, hogy a tizennyolcadik életévét be nem töltött személy az ezen életkort betöltött személy ráhatására tettei vagy bűnsegédi tevékenységgel közreműködik a bűncselekmény megvalósításában.²¹ Ha az elkövető a forgalomba hozatalt vagy a kereskedést tizennyolcadik életévét be nem töltött személy felhasználásával követi el, az így felhasznált büntethetőségi korhatárt betöltött személy a Btk. 176. §-a alapján önálló tettesként felel, ha annak tudatában cselekszik, hogy ezzel kábítószer forgalomba hozatalában vagy kábítószerrel kereskedésben működik közre.²² A bevonásával megvalósuló elkövetési fordulatok közül az „átadás” tekintetében is tényállásszerű a 18. életévét be nem töltött személy magatartása, hiszen ezen elkövetési magatartás következtében az ilyen személy megszerzi a kábítószerrel, mely cselekmény szintén a kábítószer birtoklása körében értékelendő.

4. Az oktatási intézmény, illetve közvetlen környezetében történő elkövetés megállapításának feltételei

A tárgyalta eset megvalósulását a Btk. kábítószer-kereskedelem és kábítószer birtoklása esetén is két feltétel fennállásához köti: az elkövető speciális életkorához, valamint a törvényben meghatározott elkövetési helyhez. Nem kívánja meg ugyanakkor a jogalkotó, hogy a bűncselekmény 18. életévét be nem töltött személy közreműködésével valósuljon meg. A bírói gyakorlat e fordulat megvalósulása szempontjából nem is tulajdonít jelentőséget annak, hogy az oktatási intézmény területén történő kábítószer megvásárlója megfelel-e a törvényalkotó által kiemelten védett személyi körnek, tekintettel arra, hogy a Btk. értelmezéséből ilyen következtetés nem vonható le.²³

¹⁹ KORINEK LÁSZLÓ: Látens bűnözés, In: JAKAB ANDRÁS – KONCZÓL MIKLÓS – MENYHÁRD ATTILA – SÜLYOK GÁBOR (szerk.): *Internetes Jogtudományi Enciklopédia* (Kriminológia rovat, rovat szerkesztő: BARABÁS ANDREA TÜNDE) <http://joten.hu/szocikk/latens-bunozes>.

²⁰ FÜLÖP–GRÁD–MÜLLER i. m. 162.

²¹ HEGEDŰS i. m. 356.

²² BELEGI JÓZSEF: XVII. fejezet. Az egészséget veszélyeztető bűncselekmények, In: KÓNYA ISTVÁN (szerk.): *Magyar Büntetőjog I–IV. – új Btk. – Kommentár a gyakorlat számára*, <https://jogkodex.hu/doc/7261216>.

²³ Debreceni Ítéltábla BÉ.II.403/2018/40. számú határozata. Az ügyben tanúként meghallgatott valamennyi kábítószer-fogyasztó egytől egyig 18. életévét betöltött, jobbára húszas éveiben járó fiatal felnőtt volt. A védő érvelése szerint e minősítő körülményt a törvényhozó a nemzetközi normáknak való megfelelés miatt vezette be a Btk.-ba, ugyanakkor a jogalkotó valószínűleg a vizsgálata alapján a határozat alapjául szolgáló büntetőügyben ez a minősítő körülmény nem állapítható meg. Álláspontja szerint „a fokozott büntetőjogi védelmet azon intézmények esetében kívánja meg a törvényalkotó, ahol gyermekkorú, kiskorú vagy egyéb szempontból hát-

¹⁶ 54/2004. (XII. 13.) AB határozat.

¹⁷ HEGEDŰS István: XVII. Fejezet. Az egészséget veszélyeztető bűncselekmények, In: Karsai Krisztina (szerk.): *Kommentár a Büntető Törvénykönyvről*, Complex Kiadó, Budapest, 2013, 356.

¹⁸ „A Btk. önálló és mennyiségtől függően is súlyosabban büntetendő fordulatokat alakított ki mind a forgalmazói, mind a fogyasztói magatartások tekintetében azon esetekre, ha a cselekményt 18. életévét meg nem haladó személy sérelmére vagy felhasználásával követik el, illetve ha arra minősített intézmény területén kerül sor.” 54/2004. (XII. 13.) AB határozat VI. 2.1.

A kábítószer-kereskedelem körébe vont elkövetési magatartások közül a kereskedik fordulat, a kábítószer birtoklása körében szabályozott tartás és termesztés általában folyamatos jellegű tevékenységek, melyek megvalósulása rendszerint hosszabb időszakaszt ölel fel. Ebből kifolyólag kellő körültekintéssel kell vizsgálni azt, hogy az egyes mozzanatok (pl. kereskedés esetén egy-egy adásvétel lebonyolítása) pontosan hol és mikor – az elkövető mely életkorában – kerültek kifejtésre. „Az időpont vizsgálata, majd a tényállásban annak meghatározása, hogy az elkövető kábítószer-kereskedői magatartását 18. életének betöltését követően hol folytatta, a minősített eset megállapíthatósága szempontjából tehát kiemelt jelentőségű.”²⁴

A kiemelt védelemben részesített intézmények körének meghatározására a nemzeti köznevelésről szóló 2011. évi CXCV. törvény nyújt támpontot, melynek 7. §-a a köznevelési intézmények körében többek között az óvodákat, általános iskolákat, gimnáziumokat stb. sorolja fel.²⁵ A bírói gyakorlat szerint ugyanakkor az oktatási feladatok ellátására rendelt épület fogalma nem szűkíthető le kizárólagosan az említett törvény hatálya alá tartozó közoktatási intézményekre.²⁶

Egy konkrét ügy kapcsán a törvényszék határozatában kifejti, hogy a vizsgált jogszabályhely megalkotásakor a törvényhozó célja az volt, hogy jogharmonizáció keretében átvegye azon uniós jogszabályokat, amelyek alapvetően a 18. életévüket be nem töltött személyek védelmét biztosítják; a Btk.-ban szereplő oktatási intézmény fogalma nem azonos a hétköznapi értelemben vett oktatási intézmény fogalmával, mert ellenkező esetben valamennyi intézmény, ahol oktatás – akár kizárólag felnőttképzés (mint pl. a Magyar Igazságügyi Akadémia) – folyik, e fogalom alá esne. A törvényszék a cselekmény minősítése során az oktatási intézmény fogalmát a nemzeti köznevelésről szóló 2011. évi CXCV. törvény, valamint a korábban hatályos közoktatásról szóló 1993. évi LXXXIX. törvény meghatározásaira korlátozta. A határozatban kifejtésre került továbbá, hogy a tényállásban nevesített fogyasztók valamennyien betöltötték 18. életévüket, és „a minősített eset bevezetése a 18. életévüket be nem töltött személyek erkölcsi, testi fejlődésének védelmét hivatott szolgálni, azaz a jogalkotó tényleges célja az volt, hogy azokban az intézményekben, ahol gyermekek tanulnak, megfordulhatnak, ne jussanak kábítószerhez.”²⁷ Felülvizsgálati határozatában a Kúria ezzel szemben akként foglalt állást, hogy „a jogalkotó célja nem az volt, hogy a jogharmonizáció keretében átvegye azokat az uniós jogszabályo-

kat, „ami alapvetően a gyermekek, vagyis a 18. év alatti gyermekek” védelmét szolgálja, mivel ilyen uniós jogszabályok nincsenek; a jogalkotó célja az 1988. évi ENSZ egyezmény fent bemutatott 3. cikk 5. g) pontjának történő megfelelés volt. Ebből kifolyólag a campus (az egyetem zárt területe és a hozzá tartozó épületek) mint felsőoktatási intézmény teljes területe is speciális védelemben részesül.²⁸

Nem tulajdonít jelentőséget a bírói gyakorlat az elkövetés idejének, nem befolyásolja tehát a vizsgált minősített eset megállapíthatóságát, ha a bűncselekmény elkövetése az oktatási tevékenységen kívül, az esti órákban történik.²⁹ Ugyanígy közömbös az is, hogy az adott intézményben nyári szünet folyt-e éppen nem folyik köznevelési, gyermekfelügyeleti tevékenység. Az ítélezési gyakorlat szerint annak van jelentősége, hogy az egyébként év közben rendeltetésszerűen működő intézmény közvetlen környezetében kerül sor a bűncselekmény elkövetésére.³⁰

A Kúria Bfv.1291/2019/11. számú határozatában elvi éllerögízítette, hogy „az oktatási épület területe, illetve annak közvetlen környezete minősítő körülménye nem az oktatási, nevelési tevékenységben részesülő személyek (alanyok) alapján, hanem területi, az ilyen tevékenységet folytató intézmény területe és közvetlen környezete szempontjából határoz meg fokozott büntetőjogi védelmet.” Ennek oka a Kúria meglátása szerint az, hogy az említett intézményekben, azok közvetlen környezetében nagyobb létszámban, több személy (potenciális vevő) egy helyre összpontosulva, csoportosulva fordul elő, amely az elkövető kábítószer-értékesítői tevékenysége szempontjából a piacra lépést, valamint a kereskedői tevékenység kifejtését jelentősen megkönnyíti. „Ennek megakadályozása a fokozott büntetőjogi védelemben való részesítés szempontja.”³¹

Azt, hogy a védelemben részesített intézmények közvetlen környezetének mi minősül, a törvényhozó nem határozza meg, annak értelmezését a jogalkalmazóra bízta. A bírói gyakorlat szerint a közvetlen környezet fogalma alatt a hétköznapi élet-szemlélet szerinti tartalom értendő, így az intézmény körül lévő, területével határos utcák, útszakasz, járda, parkoló (stb.) vonható e körbe.³² Az óvoda közvetlen környezetében elkövetettnek tekintette a Debreceni Ítéltábla azt az esetet, amikor a bűncselekmény elkövetésére az intézmény pár méteres közelségében került sor.³³ A Pécsi Ítéltábla megállapította az oktatási feladatok ellátására rendelt épület közvetlen környezetében elkövetett kábítószer birtoklása bűncselekményét, amikor az elkövető családi háza udvarán saját használatra kannabiszt termesztett, mely ültetvény a ház telekszomszédságában lévő általános iskola kerítésétől 7,4 m-re volt.³⁴

rányos személyek vannak jelen, akik ismeretanyagaik, tudásuk, élettapasztalatuk, érzelmi befolyásolhatóságuk, illetve egyéb állapotuk miatt kiszolgáltatottak, így fokozottan veszélyeztetettek.”

²⁴ Fővárosi Ítéltábla Bf.294/2019/9. számú határozata.

²⁵ 2011. évi CXCV. törvény a nemzeti köznevelésről „5. A köznevelési rendszer intézményei 7. § (1) Köznevelési intézmény a) az óvoda, b) az általános iskola, c) a gimnázium, d) a szakgimnázium, e) a szakiskola, f) a készségfejlesztő iskola, g) az alapfokú művészeti iskola, h) a kiegészítő nemzeti nyelvoktató iskola, i) a gyógypedagógiai, konduktív pedagógiai nevelési-oktatási intézmény, j) a kollégium, k) a pedagógiai szakszolgálati intézmény, l) a pedagógiai-szakmai szolgáltatást nyújtó intézmény, és m) a kiegészítő nemzetiségi óvoda.”

²⁶ BEREGSZÁSI GIZELLA: XVII. Fejezet. Az egészséget veszélyeztető bűncselekmények, In: BELOVICS ERVIN – POLT PÉTER (szerk.): *A Büntető Törvénykönyv kommentárja*. <https://jogkodox.hu/doc/1832826>.

²⁷ Nyíregyházi Törvényszék 1.Bf.713/2018/6. számú határozata. A tényállás szerint a terhelte az egyetem területén lévő hotel közvetlen környezetében – az előtte lévő parkolóban, a sörözőben, a szórakozóhelyen és a kertnél kábítószer értékesített.

²⁸ Kúria Bfv.III.1.179/2019/9. számú végzése.

²⁹ Debreceni Ítéltábla Bf.II.572/2021/27. számú határozata. Az ügy kapcsán megjegyzendő, hogy az eljáró bíróság a büntetés kiszabása során tekintettel volt arra, hogy a kábítószer-kereskedelem helyszíne a megállapított tényállás szerint véletlenszerű volt, és a bűncselekmény megvalósulására az esti órákban került sor, amikor a törvényhozó által fokozott védelemben részesített diákok nem tartózkodtak a bűncselekmény helyszínén.

³⁰ Debreceni Ítéltábla Bf.IV.656/2018/9. számú határozata.

³¹ Kúria Bfv.1291/2019/11. számú határozata. Az első fokon eljáró Debreceni Törvényszék 26.B.658/2016/64. számú határozatában rögzített tényállás szerint az I. rendű vádlott az egyetemhez tartozó kollégiumi szobájában tárolta, illetve a campus területén adta át több esetben a fogyasztóknak a kábítószer.

³² HEGEDŰS i. m. 357.

³³ Debreceni Ítéltábla Bf.IV.656/2018/9. számú határozata.

³⁴ Pécsi Ítéltábla Bf.II.13/2017/4. számú határozata.

A jogalkalmazó szerint az elkövető sikerrel nem hivatkozhat ugyanakkor arra sem, hogy a bűncselekményt zárt ajtók mögött követte el.³⁵ A Debreceni Ítéltábla Bf.I.735/2018/9. számú határozata alapjául szolgáló ügyben a II. rendű vádlott házának tetőtéri szobáit, valamint vizet és villanyáramot biztosított fiának (I. rendű vádlottnak), aki a helyiségeket kannabisz-termesztésre használta. Az ingatlan közvetlenül határos egy óvoda udvarával. A termesztés ugyan zárt ajtók mögött folyt, arról az elkövetőkön kívüli személyek tudomást nem szereztek. A bíróság II. rendű vádlottat bűnsegédként, 18. életévét betöltött személy által köznevelési feladatok ellátására rendelt épület közvetlen környezetében elkövetett kábítószer birtoklása büntetőben mondta ki bűnösnek. Az ítéltábla álláspontja szerint „a jogalkotói szándék az érintett személyi kör és a minősített intézmények fokozott védelme érdekében annak biztosítása, hogy ezen személyek még a közelébe se kerülhessenek kábítószernek és pszichotrop anyagoknak, elkerülve az ezen anyagok okozta veszélyhelyzeteket is. A minősítő körülmény megállapításához elegendő azon objektív körülmény fennállta, hogy az adott kereskedői és termesztői tevékenység védett intézmények közvetlen közelében folyt.”³⁶

5. Záró gondolatok, javaslat

A vizsgált rendelkezés szabályozásának indokaként mind a 2003. évi II. törvény, mind a hatályos Btk. a 18. életévüket be nem töltött személyek fokozott büntetőjogi védelmét jelöli meg. Míg az oktatási intézmények környezetében történő elkövetés kezdetben (1978-as Btk., az 1998. évi LXXXVII. törvény módosítása nyomán) a kábítószer-kereskedelem minősített esetét képezte, a 2003. évi II. törvénnyel a jogalkotó kiemelte e szakaszból, és egy önálló – a 18. életévüket be nem töltött személyek védelmét biztosítani hivatott §-ban – helyezte el, mely kizárólag a terjesztői típusú cselekményekhez kapcsolódott. A hatályos Büntető Törvénykönyv értelmében e minősítő körülmény mind a forgalmazói, mind a fogyasztói típusú elkövetési magatartásokhoz kapcsolódik.

A tárgyalt elkövetési fordulat gyakorlati alkalmazása kapcsán megállapítható, hogy a jogalkalmazó sem a törvényhozó célját, sem pedig a vizsgált rendelkezés rendszertani elhelyezését nem veszi figyelembe. A bírói gyakorlat a védett intézmények körét kiterjesztően értelmezi, olyan épületeket is ebbe

a körbe von, amelyekben alapvetően nem 18. életévüket meg nem haladott személyek oktatása folyik, a „közvetlen környezet” értelmezése pedig a jogalkalmazó feladata.

Az oktatási feladatok ellátására rendelt épület területén, illetve annak közvetlen környezetében történő kábítószer birtoklása kapcsán felvetődik a következő kérdés: ha valaki védett intézmény közvetlen környezetében lakik, és otthon kábítószerrel rendelkezik, előállít vagy tart, annak a magatartása a kábítószer birtoklásának 178. § (1) bekezdésében szabályozott alapesetét meg sem valósíthatja? Az ilyen elkövető cselekménye már eleve szigorúbb megítélés alá esik az adott épület közelsége miatt, függetlenül attól, hogy bűncselekményéről fokozott védelemben részesített személy – akiknek a védelmét a kérdéses szakasz biztosítani hivatott – tudomást sem szerez?

A hatályos szabályozás és a kialakult bírói gyakorlat alapján úgy tűnik, igen.

A magam részéről helyesnek tartom a korábbi Btk. (2003. évi II. törvénnyel bevezetett) rendelkezéseit, amikor a törvényhozó kizárólag a kereskedői típusú elkövetési magatartásokhoz kapcsolta a speciális helyek védelmét, egyetértve a Kúria Bfv.1291/2019/11. számú határozatában foglaltakkal. Úgy gondolom szükségesnek tartom a fogyasztói típusú magatartások 18. életévüket be nem töltött személy felhasználásával megvalósuló fordulatának szigorúbb megítélését.

Nem tudok egyetérteni ugyanakkor az Alkotmánybíróság által levezetett érveléssel, mely szerint az oktatási intézmény közelében történő elkövetésnek azért kell a birtoklás körébe eső magatartásokat is súlyosabban minősítenie, mert az egyes fogyasztói típusú cselekmények (pl. termeszt, tart) a hozzájárulás és felhasználás lehetőségének a kiskorúak számára történő megteremtésével éppen úgy alkalmasak a kiskorúak fokozott veszélyeztetésére, mint a forgalmazói jellegű magatartások.

A kábítószer-kereskedelem körében büntetni rendelt átadás, forgalomba hozatal, és kereskedés fordulatai szükségképpen több személy közreműködésével valósulnak meg, ezzel ellentétben az említett fogyasztói típusú cselekmények az elkövetőn kívül egyéb személy közreműködését elviekben nem igénylik.

Nyilvánvaló, hogy a kábítószer előállítása és termesztése által előáll a lehetőség, hogy ahhoz a későbbiekben mások is hozzájussanak, 18. életévüket betöltött és ezen életkort meg nem haladott személyek egyaránt. Ez esetben azonban már terjesztői jellegű tevékenységről beszélünk (átad, forgalomba hoz vagy kereskedik), amely magatartás a kábítószer-kereskedelem körében nyer értékelést.

Meglátásom szerint önmagában az oktatási intézmény közelében, de zárt ajtók mögötti tartás, termesztés és előállítás nem veszélyeztetési fokozottan a 18. életévüket be nem töltött személyeket, és emiatt a szigorúbb szankcionálást nem tartom indokoltnak.

³⁵ Debreceni Törvényszék 9.B.510/2017/57. számú határozata.

³⁶ Debreceni Ítéltábla Bf.I.735/2018/9. számú határozata II. rendű vádlott vonatkozásában.